

**Чернівецький національний університет імені Юрія Федьковича**  
**Філологічний факультет**  
**Кафедра української літератури**

**СИЛАБУС**  
**навчальної дисципліни**  
**«Історія української літератури (перша пол. XIX ст.)»**  
**обов'язкова**

**Освітньо-професійна програма** Українська мова та література

**Спеціальність** 014.01 Середня освіта (українська мова та література)

**Галузь знань** 014 «Освіта (педагогіка)»

**Рівень вищої освіти** перший (бакалаврський)

**Факультет** філологічний

**Мова навчання** українська

**Розробник:** Ковалець Лідія Михайлівна, професор кафедри української літератури, доктор філологічних наук, доцент

**Профайл викладача**

<http://philology.chnu.edu.ua/?personnal=%d0%ba%d0%be%d0%b2%d0%b5%d0%bb%d0%b5%d1%86%d1%8c-%d0%bb%d1%96%d0%b4%d1%96%d1%8f-%d0%bc%d0%b8%d1%85%d0%b0%d0%b9%d0%bb%d1%96%d0%b2%d0%bd%d0%b0#more-1031>

**Контактний тел.** +380958430185

**E-mail:** [lidijakovalets@gmail.com](mailto:lidijakovalets@gmail.com), [l.kovalets@chnu.edu.ua](mailto:l.kovalets@chnu.edu.ua)

**Сторінка курсу в Moodle** <https://moodle.chnu.edu.ua/course/view.php?id=1785>

**Консультації**

Очні консультації: згідно з графіком

Онлайн-консультації: за попередньою домовленістю.

### **1. Анотація дисципліни (призначення навчальної дисципліни).**

Вивчення курсу «Історія української літератури (перша пол. XIX ст.)» передбачає ретроспективне освоєння конкретного пласту нового національного письменства пори свого становлення та розвитку, осмислення творчості ряду авторів через аналіз, інтерпретацію їхніх здобутків. Матеріал цей украй важливий для майбутнього вчителя-словесника, оскільки закладає розуміння тенденцій розвитку української літератури, її естетичної вартісності, поглиблює знання про діяльність письменників, котрі вивчаються у школі.

### **2. Мета навчальної дисципліни:**

Історико-літературний курс покликаний сформувати у студентів систематизовані знання про історію української літератури кінця XVIII — першої половини XIX століття: особливості літературного процесу загалом і творчість найбільш талановитих його представників зокрема, її ідейно-тематичну й естетичну наповненість. Крім того, важливо зрозуміти своєрідність суспільно-політичного і духовного життя в Україні у цей час, жанрово-стильові особливості письменства, шляхи розвитку окремих жанрів, отримати знання про творчі методи раннього етапу нової української літератури.

Особливу увагу буде звернено також на вироблення сучасних підходів до викладання у школі творчості письменників згаданого періоду, а також на зв'язок матеріалу, що вивчається, з ширшим літературно-мистецьким контекстом та морально-етичною проблематикою життя людини.

**3. Пререквізити.** Ефективному засвоєнню дисципліни сприяють компоненти освітньої програми: «Вступ до літературознавства», «Актуальні питання історії та культури України», «Усна народна творчість».

**Постреквізити:** «Історія української літератури (друга пол. XIX ст.)».

**4. Результати навчання.** У результаті вивчення навчальної дисципліни студент повинен набути таких **компетентностей**:

#### **Загальні:**

**ЗК 3.** Уміння формувати системний підхід у ставленні до минулого, сучасного та майбутнього України, цінувати культурно-історичні та морально-етичні надбання українського народу, виявляти повагу до різноманіття релігій і етнокультур.

**ЗК 5.** Здатність творчо мислити, усвідомлювати потребу в постійному інтелектуальному самовдосконаленні, вибудовувати та втілювати власні стратегії навчання упродовж життя, бути готовим до безперервного професійного розвитку.

#### **Фахові:**

**ФК 5.** Розуміння особливостей історико-літературного процесу, основних закономірностей історичного розвитку українського літературознавства у світовому контексті, уміння використовувати здобутки українського письменства для формування національної свідомості, світогляду учнів, їхньої моралі, ціннісних орієнтацій в сучасному суспільстві.

**ФК 6.** Володіння теоретичними основами аналізу художнього тексту; знання принципів, методів, способів і прийомів аналізу художніх текстів різних родів і жанрів; вміння здійснювати цілісний, композиційний, проблемно-тематичний та структурно-стильовий аналіз художніх текстів.

**ФК 7.** Вміння порівнювати різні явища літературного процесу, літературні стилі; застосовувати різні методи літературознавчого аналізу в науковому дослідженні, володіти сучасними літературознавчими термінами та поняттями.

**ФК 8.** Здатність вільно орієнтуватися в мовознавчих / літературознавчих напрямках і школах, виявляти їхню специфіку та здійснювати науковий аналіз філологічного матеріалу з урахуванням класичних і новітніх методологічних принципів.

#### **Програмні результати навчання:**

**ПРН 14.** Аналізувати мовні та літературні явища у взаємозв'язку і взаємозалежності.

**ПРН 16.** Використовувати прийоми літературно-критичного аналізу.

**ПРН 18.** Аналізувати й інтерпретувати художні твори української та зарубіжної літератури й усної народної творчості.

**ПРН 20.** Здійснювати літературознавчий аналіз текстів різноманітних жанрів, володіти основними поняттями, концепціями і фактами сучасного літературознавства, вільно оперувати літературознавчим матеріалом та термінологією.

## 5. Опис навчальної дисципліни

### 5.1. Дидактична карта навчальної дисципліни

| Назви змістових модулів і тем                                                                        | Кількість годин                                                              |              |   |     |     |      |              |              |              |      |      |      |
|------------------------------------------------------------------------------------------------------|------------------------------------------------------------------------------|--------------|---|-----|-----|------|--------------|--------------|--------------|------|------|------|
|                                                                                                      | денна форма                                                                  |              |   |     |     |      | заочна форма |              |              |      |      |      |
|                                                                                                      | усього                                                                       | у тому числі |   |     |     |      | усього       | у тому числі |              |      |      |      |
|                                                                                                      |                                                                              | Л            | П | Лаб | інд | с.р. |              | лекц.        | прак./семін. | лаб. | інд. | с.р. |
| 1                                                                                                    | 2                                                                            | 3            | 4 | 5   | 6   | 7    | 8            | 9            | 10           | 11   | 12   | 13   |
| <b>Теми лекційних занять</b>                                                                         | <b>Змістовий модуль 1. Нова українська література пори свого становлення</b> |              |   |     |     |      |              |              |              |      |      |      |
| Тема 1. Суспільно-політична і духовна атмосфера в Україні наприкінці XVIII – першій половині XIX ст. | 7                                                                            | 2            | 2 |     |     | 3    | 8            |              |              |      |      | 8    |
| Тема 2. Література кінця XVIII – перших десятиріч XIX ст. (загальний огляд)                          | 8                                                                            | 2            |   |     | 2   | 4    | 8            |              |              |      | 2    | 6    |
| Тема 3. Іван Котляревський. Життя, творчість, місце в історії української літератури                 | 11                                                                           | 2            | 6 |     |     | 3    | 8            | 2            |              |      |      | 6    |
| Тема 4. Послідовники і наслідувачі І. Котляревського в літературі                                    | 8                                                                            | 2            |   |     | 2   | 4    | 8            |              |              |      |      | 8    |
| Тема 5. Шляхи розвитку                                                                               | 8                                                                            | 2            | 2 |     |     | 4    | 8            |              | 2            |      |      | 6    |

|                                                                                                                                                                                                            |                                                                                              |           |           |  |          |           |           |          |          |  |          |           |
|------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|----------------------------------------------------------------------------------------------|-----------|-----------|--|----------|-----------|-----------|----------|----------|--|----------|-----------|
| української<br>байки в першій<br>половині XIX<br>ст.                                                                                                                                                       |                                                                                              |           |           |  |          |           |           |          |          |  |          |           |
| <b>Разом за ЗМ1</b>                                                                                                                                                                                        | <b>42</b>                                                                                    | <b>10</b> | <b>10</b> |  | <b>4</b> | <b>18</b> | <b>40</b> | <b>2</b> | <b>2</b> |  | <b>2</b> | <b>34</b> |
| <b>Теми<br/>лекційних<br/>занять</b>                                                                                                                                                                       | <b>Змістовий модуль 2. Українська література передшевенківської і<br/>шевенківської пори</b> |           |           |  |          |           |           |          |          |  |          |           |
| Тема 6.<br>Український<br>романтизм.<br>Романтична<br>поезія першої<br>половини<br>XIX ст.                                                                                                                 | 7                                                                                            | 2         | 2         |  |          | 3         | 8         | 2        |          |  |          | 6         |
| Тема 7.<br>Літературне<br>відродження на<br>західноукраїнс<br>ьких землях                                                                                                                                  | 9                                                                                            | 2         | 2         |  | 2        | 3         | 8         |          |          |  |          | 8         |
| Тема 8.<br>Розвиток<br>української<br>драматургії<br>після Івана<br>Котляревськог<br>о                                                                                                                     | 9                                                                                            | 2         | 2         |  | 2        | 3         | 8         |          |          |  | 2        | 6         |
| Тема 9.<br>Українська<br>проза першої<br>половини<br>XIX ст.<br>(загальний<br>огляд).<br>Григорій<br>Квітка-<br>Основ'яненко,<br>його життя,<br>творчість,<br>місце в історії<br>української<br>літератури | 7                                                                                            | 2         | 2         |  |          | 3         | 8         |          | 2        |  |          | 6         |
| Тема 10.<br>Пантелеймон<br>Куліш, його<br>життя,<br>творчість,<br>місце в історії<br>української<br>літератури                                                                                             | 7                                                                                            | 2         | 2         |  |          | 3         | 8         |          | 2        |  |          | 6         |

|                                                                                                                                                                     |                                                                                                              |           |           |  |          |           |            |          |          |  |          |           |
|---------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|--------------------------------------------------------------------------------------------------------------|-----------|-----------|--|----------|-----------|------------|----------|----------|--|----------|-----------|
| Тема 11. Проза<br>Анатолія<br>Свидницького,<br>Олекси<br>Стороженка,<br>Євгена<br>Гребінки,<br>Миколи<br>Гоголя, її місце<br>в історії<br>української<br>літератури | 7                                                                                                            | 2         | 2         |  |          | 3         | 8          |          |          |  | 2        | 6         |
| <b>Разом за ЗМ 2</b>                                                                                                                                                | <b>46</b>                                                                                                    | <b>12</b> | <b>12</b> |  | <b>4</b> | <b>18</b> | <b>48</b>  | <b>2</b> | <b>4</b> |  | <b>4</b> | <b>38</b> |
| <b>Теми<br/>лекційних<br/>занять</b>                                                                                                                                | <b>Змістовий модуль 3. Тарас Шевченко, його життя, творчість, місце в історії<br/>української літератури</b> |           |           |  |          |           |            |          |          |  |          |           |
| Тема 12. Життя<br>і творчість<br>Тараса<br>Шевченка (до<br>1843 р.)                                                                                                 | 8                                                                                                            | 2         | 2         |  |          | 4         | 8          | 2        |          |  |          | 6         |
| Тема 13. Життя<br>і творчість<br>Тараса<br>Шевченка<br>періоду «трьох<br>літ» (1843-<br>1847 рр.)                                                                   | 10                                                                                                           | 2         | 4         |  |          | 4         | 8          | 2        |          |  |          | 6         |
| Тема 14. Життя<br>і творчість<br>Тараса<br>Шевченка<br>періоду<br>заслання<br>(1847–1857 рр.)                                                                       | 6                                                                                                            | 2         |           |  |          | 4         | 8          |          | 2        |  |          | 6         |
| Тема 15. Життя<br>і творчість<br>Тараса<br>Шевченка<br>1857–1861 рр.<br>Основні<br>досягнення<br>вітчизняного і<br>зарубіжного<br>шевченкознавст<br>ва              | 8                                                                                                            | 2         | 2         |  |          | 4         | 8          |          |          |  | 2        | 6         |
| <b>Разом за ЗМ 3</b>                                                                                                                                                | <b>32</b>                                                                                                    | <b>8</b>  | <b>8</b>  |  |          | <b>16</b> | <b>32</b>  | <b>4</b> | <b>2</b> |  | <b>2</b> | <b>24</b> |
| <b>Усього годин</b>                                                                                                                                                 | <b>120</b>                                                                                                   | <b>30</b> | <b>30</b> |  | <b>8</b> | <b>52</b> | <b>120</b> | <b>8</b> | <b>8</b> |  | <b>8</b> | <b>96</b> |

## 5.2. Зміст завдань для самостійної роботи

| № з/п | Назва теми                                                                                                                                                                                                                            | Кількість годин |
|-------|---------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|-----------------|
| 1     | З'ясувати, які часописи виходили на західноукраїнських землях у першій половині XIX століття і якою була їх роль у літературному процесі того часу                                                                                    | 2               |
| 2     | Проаналізувати текст поеми І. Котляревського на лексичному рівні, встановити, наскільки гармонійним виявилось поєднання у ній живої розмовної української мови з елементами старослов'янськими, російськими, польськими, латинськими. | 3               |
| 3.    | Виписати основні тези зі статті С. Смаль-Стоцького «Чим єсть для нас Котляревський?», вказати на особливості науково-критичного підходу автора до характеристики письменника.                                                         | 3               |
| 4.    | Виписати основні тези зі статті І. Франка «Дещо про «Марусю» Л. Боровиковського та її основу», з'ясувати особливості типологічного підходу автора.                                                                                    | 2               |
| 5.    | Схарактеризувати романтичні засади оригінальної творчості членів гуртка «Руська трійця».                                                                                                                                              | 2               |
| 6     | З'ясувати, якими є образи діячів «Руської трійці» у критиці та спогадах.                                                                                                                                                              | 4               |
| 7     | Проаналізувати, як відбувається в романі П. Куліша «Чорна рада» взаємопроникнення реалістичної та романтичної художніх систем.                                                                                                        | 3               |
| 8     | Схарактеризувати особливості художнього стилю А. Свидницького (на матеріалі роману «Люборацькі»).                                                                                                                                     | 3               |
| 9     | Довести, що спогади сучасників Т. Шевченка є важливим чинником для глибокого пізнання його життєвого і творчого шляху.                                                                                                                | 5               |
| 10.   | Зі статті І. Франка «Темне царство» виписати цитати, що стосуються поеми Т. Шевченка «Сон». Порівняти Франкові оцінки твору з міркуваннями про нього інших літературознавців.                                                         | 3               |
| 11.   | Проаналізувати своєрідність трактування Т. Шевченком євангельського сюжету в поемі «Марія».                                                                                                                                           | 5               |
| 12.   | З'ясувати особливості викладання в 9 класі середньої школи лірики Т. Шевченка.                                                                                                                                                        | 3               |
| 13.   | Проаналізувати можливості використання наочності і технічних засобів навчання при вивченні в сучасній школі творчості Т. Шевченка.                                                                                                    | 3               |
| 14.   | Вивчити напам'ять передбачені програмою поезії.                                                                                                                                                                                       | 11              |

## 6. Освітні технології, методи навчання і викладання навчальної дисципліни

*Освітні технології:* проведення відеозанять на платформі Google Meet, тестування на платформі Google Forms, використання системи Moodle та месенджера Viber для координування навчально-освітнього процесу.

*Методи навчання і викладання:* лекція (лекція-презентація, проблемна лекція, лекція з елементами бесіди, лекція з елементами дискусії та ін.), розповідь, пояснення, бесіда, дискусія, робота з підручниками (зокрема шкільними підручниками української літератури для 9 кл.), посібниками та іншими джерелами інформації, робота з інтернет-публікаціями та матеріалами вебсайтів, робота з текстами художніх творів (читання, цитування, аналіз, спостереження, дослідження) та творів суміжних мистецтв, створення і демонстрація презентацій, літературні завдання (усні, письмові, творчі, проблемні та ін.).

## **7. Контроль та оцінювання результатів навчальних досягнень студентів з навчальної дисципліни**

### **Види та форми контролю**

Формами поточного контролю є усна та письмова:

- усне (індивідуальне, вибіркове, фронтальне) опитування та відповідно його оцінювання;
- письмовий експрес-контроль;
- вербальне оцінювання в ході дискусій та обговорення індивідуальних проєктів;
- самооцінювання, взаємооцінювання;
- перевірка виконання усних і письмових (тестових) завдань, презентацій тощо, оцінювання письмових, у т. ч. контрольних робіт, відповідно до вимог курсу;
- . перевірка знання віршованих текстів, передбачених для вивчення напам'ять.

Формою підсумкового контролю є іспит (за білетами).

### **Критерії оцінювання результатів навчання з навчальної дисципліни**

*Оцінка А (90 – 100 балів) або "зараховано"* виставляють за відповідь, яка містить вичерпне за сумою поданих знань розкриття усіх запитань, розгорнуту аргументацію кожного з положень, побудована логічно й послідовно, розкриває питання від його нижчих до вищих рівнів, а також містить приклади, які дозволяють судити про повну уявленість студента з поставленого питання. Відповідь повинна бути викладена гарною, багатою мовою, відзначатися точним вживанням термінів, містити посилання на засвоєну навчальну літературу.

*Оцінка В (80 – 89 балів) або "зараховано"* виставляють за відповідь, яка містить повне, але не вичерпне за сумою виявлених знань висвітлення усіх запитань, що містяться в білеті, скорочену аргументацію головних положень, допущено порушення логіки й послідовності викладу матеріалу, а розуміння теоретичних питань не підкріплено ілюстраціями. У відповіді допущено стилістичні помилки, неточне вживання термінів, довільне витлумачення фактів.

*Оцінка С (70 – 79 балів) або "зараховано"* виставляють за відповідь, яка містить недостатньо вичерпне за сумою виявлених знань висвітлення питань, відсутня аргументація головних положень, допущено порушення логіки й послідовності викладу матеріалу, а наведені приклади з практики не відповідають теоретичним моментам курсу. У відповіді допущено стилістичні помилки, неточне вживання термінів, довільне витлумачення фактів.

*Оцінка D (60 – 69 балів) або "зараховано"* виставляють за відповідь, яка містить неповне за сумою виявлених знань висвітлення усіх питань, поверхово аргументує положення, у викладі допускає композиційні диспропорції, порушення логіки й послідовності викладу матеріалу, не ілюструє теоретичні положення прикладами. Мова відповіді рясніє помилками, наявне неправильне слово- й терміновживання.

*Оцінка E (50 – 59 балів) або "зараховано"* виставляють за відповідь, яка містить неповне за сумою виявлених знань висвітлення усіх питань або за незнання окремого питання із загальної кількості поставлених. У викладі студента допущені композиційні диспропорції, порушення логіки й послідовності викладу матеріалу. Студент не може відтворити основні теоретичні положення, але наводить окремі приклади з історико-літературного матеріалу. Мова відповіді рясніє помилками, наявне неправильне слово- й терміновживання, немає розуміння окремих літературознавчих термінів.

*Оцінка FX (35 – 49 балів) або "незараховано"* виставляють у разі, коли студент протягом навчального семестру набрав недостатню кількість балів за змістові модулі, він не може бути допущеним до складання заліку. У випадку, якщо студент допущений, але його відповідь на заліку містить неправильне висвітлення питань, помилкову аргументацію, допущено помилкові умовиводи, неправильне посилання на факти та їхнє витлумачення, мова близька до суржику, він також може бути оцінений незадовільно.

*Оцінка F (1 – 34 балів) або "незараховано"* виставляють у разі, коли студент протягом навчального семестру набрав недостатню кількість балів за змістові модулі, він не може бути допущеним до складання заліку. У випадку, якщо студент допущений, але відповісти на

поставлені запитання не може або відповідає неправильно, а також не може дати відповідь на жодне із поставлених додаткових запитань, така відповідь оцінюється незадовільно.

### **8. Рекомендована література – основна**

1. Антофійчук В. Нова українська література: Кінець XVIII перші десятиріччя XIX століття. Чернівці, 2009.
2. Бовсунівська Т. Історія української естетики першої половини XIX століття. К., 2001.
3. Бовсунівська Т. В. Українська бурлескно-травестійна література першої половини XIX століття: (в аспекті функціонування комічного). К., 2006.
4. Задорожна Л. Історія української літератури кінця XVIII – 60-х рр. XIX ст. К., 2004. 225 с. / Вид. 2-ге: К., 2008.
5. Зайцев П. І. Життя Тараса Шевченка. 2-ге вид. К., 2004.
6. Зеров М. Українське письменство XIX сторіччя. Харків, 2023.
7. Історія української літератури XIX ст. : у 2 кн. / За ред. М. Жулинського. К., 2005.
8. Історія української літератури: У 12 т. Т. 3: Література XIX ст. (1800-1830) / Заг. ред. В. Дончика. К., 2016.
9. Історія української літератури: У 12 т. Т. 4: Тарас Шевченко / Автор І. Дзюба; наук. ред. М. Жулинський. К., 2014.
10. Коваленко Л., Бернадська Н. Українська література. 9 клас. К., 2022.
11. Ключек Г. Поезія Тараса Шевченка: Сучасна інтерпретація: Посібник для вчителя. К., 1998. / *Перевидання*: Тернопіль, 2014.
12. Наєнко М. Художня література України: Від міфів до модерної реальності. К., 2008.
13. Нахлік Є. Перелицьований світ Івана Котляревського: текст-інтертекст-контекст. Львів, 2015.
14. Шевченкознавча енциклопедія: В 6 т. К., 2012-2015.

### **9. Інформаційні ресурси**

1. [www.chtyvo.org.ua](http://www.chtyvo.org.ua)
2. [www.diasporiana.ua](http://www.diasporiana.ua)
3. [www.hurtom.com](http://www.hurtom.com)